

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นองค์กรทางสังคมซึ่งเกิดจากความต้องการ และความจำเป็นทางสังคม เพื่อรับใช้และให้บริการแก่สังคมโรงเรียนจึงมีหน้าที่และบทบาทในการพัฒนาอบรมให้แก่เด็กและเยาวชนในสังคมให้เป็นคนที่มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ สมคิด บางโม (2538 : 63) ได้กล่าวว่า ในการบริหารโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษานั้นจะต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง เช่น คน เงิน วัสดุ และการจัดการ ซึ่งหากโรงเรียนมีปัจจัยต่างๆ เหล่านี้พร้อมย่อมทำให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ แต่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 14) ได้กล่าวว่าจากสภาพการดำเนินงานจัดการศึกษาที่ผ่านมาต้องประสบปัญหาและอุปสรรคอย่างมาก เป็นต้นว่าในแต่ละปีได้รับงบประมาณพัฒนาการศึกษาไม่เพียงพอ ขาดวัสดุและอุปกรณ์การสอน อาคารเรียน อาคารประกอบและสิ่งแวดล้อมที่เก่าทรุดโทรม น้ำดื่ม น้ำใช้ในโรงเรียนไม่เพียงพอและไม่สะอาด และที่สำคัญขาดการสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนจึงเป็นผลให้การจัดการศึกษายังไม่มีคุณภาพมาตรฐาน

ปัจจุบันหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติขึ้นและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เนื้อหาของพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ ประกอบด้วย 9 หมวด 78 มาตรา ซึ่งทำให้เกิดการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศไทย ในด้านต่างๆ ในหมวด 5 การบริหารและจัดการศึกษา มาตรา 40 ได้กำหนดว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

ดังนั้นบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านให้การสนับสนุนสถานศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงเรื่องดังกล่าวอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2543 เพื่อให้โรงเรียนได้นำมาเป็นแนวปฏิบัติสรรหาบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ให้คำปรึกษาและนำตลอดจนขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีความก้าวหน้า ระเบียบดังกล่าวได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

- 1) กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- 3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 4) กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

- 7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหาร
- 8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
- 10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา
- 11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงาน
- 12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ก่อนที่จะมีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 นั้นกระทรวงศึกษาธิการได้ใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2539 : หนังสือที่ ศษ. 1451.06/1351 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2539)

โดยให้โรงเรียนทุกโรงเรียนมีคณะกรรมการอย่างน้อย 9 คน และไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย 3 ส่วนเท่าๆ กัน ดังนี้

- 1) ผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูในโรงเรียน
- 2) ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน
- 3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน ผู้นำทางศาสนา บุคคลในองค์กรปกครองท้องถิ่น หรือข้าราชการอื่นที่ไม่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ในการสรรหาให้ผู้บริหารประชุมข้าราชการครูในโรงเรียนกำหนดจำนวน และคัดเลือก

กรรมการทั้งสามส่วน เสนอรายชื่อให้ประธานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอลงนามแต่งตั้ง
บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษาที่มีดังนี้

1) กำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาของโรงเรียน

2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน

3) ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารการเงิน และงบประมาณของโรงเรียน การแสวงหาและสนับสนุนด้านการเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งในและนอกโรงเรียน

4) รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5) ประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อการพัฒนาโรงเรียนและการให้มีการใช้บริการจากโรงเรียนให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากรชุมชน และร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

6) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรืออนุกรรมการเพื่อการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการโรงเรียนมอบหมาย

จากการที่ทางโรงเรียนประถมศึกษาได้นำระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ไปปฏิบัติ พบว่า ยังมีปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไขอีกมาก โดยเฉพาะในเรื่องของบทบาทของตัวคณะกรรมการเองที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ ดังที่ พิทักษ์ จอมเมือง (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษากิจการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ซึ่งผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา โดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ โสภาส โอพริก (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนในโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการโรงเรียนไม่มีเวลาให้กับทางโรงเรียนขาดความรู้ในเรื่องนโยบายและแผนแม่บท แผนพัฒนาและแผนงานของโรงเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการ โรงเรียน การทำงานยังไม่เป็นระบบ โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนกรรมการไม่ได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

จากงานวิจัยที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีบทบาทตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการ โรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ของแต่ละคน ยังปฏิบัติตามภารกิจทั้ง 6 ด้าน ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของระเบียบ

ดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา (2542 : 16-17) ได้กล่าวสรุปปัญหาในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปี 2542 ในส่วนของการบริหารและสนับสนุนว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน บทบาทของคณะกรรมการยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนอย่างจริงจัง จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในด้านการจัดการศึกษาหลายประการ เช่น การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนไม่บรรลุเป้า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ในปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ขึ้นมาได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อที่จะดำเนินการพัฒนาสนับสนุนสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามีคุณภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา ว่าคณะกรรมการสถานศึกษาแต่ละกลุ่ม แต่ละขนาดของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด พร้อมทั้งรวบรวมข้อปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา ตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ทั้ง 12 ด้าน
2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามตัวแปรสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา คือ บุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้แทนประชาชน ผู้แทนองค์กร และผู้ทรงคุณวุฒิ
3. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา

4. เพื่อรวบรวมปัญหา ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานการวิจัย

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างกัน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นคณะกรรมการในสถานศึกษาที่ขนาดต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการศึกษาที่ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อจะได้ทราบระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมาตามบทบาทหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ทั้ง 12 ด้าน
2. เพื่อจะได้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อจะได้ทราบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพและขนาดสถานศึกษาต่างกัน
4. เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนให้เหมาะสม
5. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีความสนใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครราชสีมา ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2543 ใน 12 ด้าน

- 1.1 กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา
- 1.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา
- 1.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
- 1.4 กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- 1.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 1.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา
- 1.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ
- 1.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น
- 1.10 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน
- 1.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร
- 1.12 ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา

2. ขอบเขตประชากร

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2543 ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5,205 คน แยกเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา 1,041 คน ผู้แทนประชาชน 1,388 คน ผู้แทนองค์กร 1,388 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 1,388 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 361 คน ซึ่งได้มาโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างถึงในพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 303) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นอย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) แล้วเทียบสัดส่วนตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาแล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แยกเป็นบุคลากรภายใน 73 คน ผู้แทนประชาชน 96 คน ผู้แทนองค์กร 96 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 96 คน

3. ขอบเขตของตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระได้แก่

3.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น

3.1.1.1 บุคลากรภายในสถานศึกษา

3.1.1.2 ผู้แทนประชาชน

3.1.1.3 ผู้แทนองค์กร

3.1.1.4 ผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1.2 ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามภาระหน้าที่ 12 ด้าน คือ

3.2.1 กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา

3.2.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

3.2.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ท้องถิ่น

- 3.2.4 กำกับ และติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา
- 3.2.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3.2.6 ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 3.2.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหาร
- 3.2.8 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3.2.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
- 3.2.10 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ของสถานศึกษา
- 3.2.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงาน
- 3.2.12 ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ที่ได้แสดงออกทางพฤติกรรมร่วมกันในลักษณะต่างๆ เช่น ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมในการพิจารณาตัดสินใจ ร่วมดำเนินการแก้ปัญหา ร่วมติดตามการดำเนินงาน และร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งได้จากการประเมินค่าระดับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของตนเองจากการปฏิบัติงาน
2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543
3. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
4. สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขณะที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่ในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถาน

ศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) บุคลากรภายในสถานศึกษา
- 2) ผู้แทนประชาชน
- 3) ผู้แทนองค์กร
- 4) ผู้ทรงคุณวุฒิ

5. บุคลากรภายในสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารและผู้แทนครูที่เป็นกรรมการ

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการที่รับผิดชอบ
บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทนของข้าราชการครู ผู้ปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยผู้บริหารสถาน
ศึกษานั้น

6. ผู้แทนประชาชน หมายถึงผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนศิษย์เก่า

ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนของผู้มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่
กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น

ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้แทนของสมาคมศิษย์เก่า ชมรมศิษย์เก่า หรือบุคคลที่เคยศึกษา
จากสถานศึกษานั้น

7. ผู้แทนองค์กร หมายถึง ผู้แทนองค์กรชุมชนและผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น

ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่ม
บุคคลในรูปอื่นใด ที่ดำเนินการเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และตั้งอยู่ในเขตบริการของสถาน
ศึกษานั้น

ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น หมายถึง ผู้แทนของเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด
องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

8. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ
ข้าราชการอื่นนอกสังกัดสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่นของรัฐ
เจ้าของผู้บริหารสถานประกอบการ ทั้งในและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น

9. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดเกณฑ์ตามการจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติโดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ คือ

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนทั้งหมดไม่เกิน 120 คน
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนทั้งหมด ตั้งแต่ 121-300 คน
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนทั้งหมดเกิน 301 คนขึ้นไป